

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. De obligatione Episcoporum, & Beneficiariorum ad eleemosynas
elargiendas. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. r. 214.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

bres, yà obras pias que esten fuera deitos lúgares. Vide Pater Molina de Inst. tom. 1. disp. 145. versus finem §. Illud verò, dicitur necessarium non esse, vt ea pia opera fiant in loco beneficij cum Nauarro quem affert, quãdo tamen aliud non postulat commune bonũ Diocesis, Regni, aut totius Ecclesiæ; verbi gratia, si fiat Collegium in vniuersitate distante ad Ministros Ecclesiæ educandos, vel aliquid simile, vel non occurrit peculiari aliqua ratio, debere potius eiusmodi pia opera fieri in vtilitatem populi, qui ad eos redditus concurrunt: quam alterius. Vnde infert, licet congruum sit, quod Episcopus in loco Cathedralis Ecclesiæ vberiores elemosynas, & alia pia opera efficiat: expedire tamen, vt in aliis etiam sicut Diocesis Oppidis pro locorum indigentia, & qualitate id fiat; siquidem ab illis etiam redditus accipit. Pater Azorius, to. 2. lib. 7. c. 11. q. 2. cum Nauar. dicit iure communi nõ esse obligationem distribuendi, vel expendendi in eo loco, cum sacri Canones sanxerint, decimas esse soluendas ad vsus Clericorum Ecclesiarum, pauperum, & Peregrinorum etiam, atque Aduentum. Verum in facti contingentia, Episcopi non deserant legere Eminentissimum Card. Lugo de Inst. to. 1. disp. 4. sect. 3. n. 38. Ex his ego olim respondi non potuisse Cardinalem ex fructibus sui Episcopatus fabricare Ecclesiam Romæ, si pauperes suæ Diocesis grauius egebant. Item consului, potuisse Episcopos, si non aderat præiudicium pauperum Diocesis, præbere Catholico Regi nostro, tam extremis necessitatibus pressio, in adiutorium belorum contra Hæreticos, aliquam summam denariorum ex fructibus Episcoporum.

3. Notandum, posse Ecclesiasticos ex fructibus Beneficij, spurios filios alere: vt docet Castus Palaus, tom. 1. tr. 6. disp. 2. punct. 5. n. 9. quia posito delicto; illius sustentatio iure naturæ debetur: imo illis debetur sustentatio iuxta qualitatem Beneficij: ita vt maior debeatur dos filiæ spurie Sacerdotis nobilis, quàm pauperis, infimæque conditionis; intra limites tamen filiæ spurie, quæ longè inferioris conditionis est, ac filiæ legitima. Sic Molina disp. 246. ip. sine. Qui antecedenti versiculo hanc doctrinam limitat, vt intelligatur casu, quo Beneficiatus non habeat alia bona, quibus possit hæc alimenta filiis spuris præbere: quia si alia habet, ad illa filius habet ius, ac proinde pauper dici non potest. Fateor, hoc semper esse consulendum. At non audeo affirmare, ex obligatione faciendum esse; quia filius spurius ad omnia bona parentis æquale ius habet; non solum habet ius respectu personæ parentis, vt sibi detur sustentatio. Item ipse parens obligatus est alere filios spurios; ergo ex fructibus Beneficij eos alere potest, etiam si alia bona habeat: quia omnia onera, quæ Beneficiatio sunt annexa, ex fructibus Beneficij adimplere potest, aliàs non posset donationes remuneratorias facere ex fructibus Beneficij, si alia bona patrimonialia haberet. Et docet Valentia 2. 2. disp. 10. quest. 3. punct. 7. vers. neque in solum Ecclesiasticis.

RESOL. XXII.

De obligatione Episcoporum, & Beneficiorum ad elemosinas elargiendas. Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Resol. 214.

Sup. hoc in Resol. seq.

§. 1. **D**Vrus erit hic sermo, sed verus; sic agit ait Iacobus Granado in 2. 2. D. T. boma contr. 3. tract. 11. disp. 3. num. 21. Ego quidem, vt in hac re dicam quod sentio, non damnare eum, qui quartam partem, si Episcopus sit, & qui quintam, aut sextam, si Episcopus non sit, elargiretur pauperibus, dummodo residuum post suam congruam sustentatio-

nem pijs alijs operibus impenderet, & non occurreret speciales, & vgentiores pauperum necessitates. Probat quia Ecclesiasticus non tenetur omnino redditus, qui illi supersunt post sustentationem, erogare pauperibus, quia bonam eorum partem possunt infumere in alia opera pietatis; ergo quantitas sub graui præsertim obligatione pauperibus eroganda, non potest censi iure aliquo determinata: patet consequentia quia nõ de diuino, aut naturali, vt collat, nec Ecclesiastico, quia modo Ecclesia nihil determinauit & quauis olim determinauerit quartam partem, iam cessauit illud præceptum, cum cessauerit fundamentum illius, nempe quod quarta pars redditu esset ab alijs seruata, & vere extaret; solum ergo standum est in hoc negotio prudētū arbitrio; sed prudētū arbitratu quartam partem; imò & minorem quantitatem esse sufficientem; ergo nõ est maior obligatio imponenda. Loquutus sum autem de quarta, & quinta parte, non quia omnibus tanta sit obligatio, quia multi Ecclesiastici erunt, quorum redditus non sufficiant, vt detrahatur quinta, imò nec octaua pars distribuenda pauperibus; sed quia ista quantitas in dictis casibus sufficiat vt vniuersique censetur obligationi suæ satisfacere, licet pingue sit beneficium: confirmatur, quia abundantes, & frequentes elemosynas censetur elargiri, qui de quinque mille aureis elargitur mille, sed ex nullo capite colligi potest, teneri Ecclesiasticum, nisi ad abundantes, & frequentes elemosynas; ergo satisfacit suæ obligationi, quartam si Episcopus sit, & quintam, si nõ Episcopus elargiendo. Minor probatur, quia caput illud tantum potest esse duplex; nimirum, quod sit pater pauperum, quod non possit superfluos sumptus facere. Neutrum autem horum probat quidpiam contra nos, non primum quia pater spiritualis pauperum satisfacit huic muneri copiosè illis succurrendo, eorum necessitates inquirendo saltem in generali, & quando peculiare, & grauiore necessitates occurrunt abundantiorum stipem erogando; & totum hoc fieri potest licet, licet in ordinarijs necessitatibus non plus, quam quod diximus erogat; non enim exigit munus patris spiritualis, vt quicquid ipsi supersit, illis donet, alioqui, vt dicebam, non posset in alia pia opera quidquam infumere, quod est incredibile; & contra praxim Ecclesiæ; nec secundum, quia præter elemosynam sunt alij sumptus non superflui, sed pij, & spectantes ad diuinum cultum.

2. Ex quo tandem infero si post congruam sustentationem, & elemosynam in quantitate dicta, & opera pietatis, in quibus magna latitudo est, velle Ecclesiasticus notabilem aliam quantitatem ex redditibus beneficij sibi reseruare ad vsus non pios, sed vanam ostentationem, aut superfluitatem, me non videte, quo iure, aut titulo excusetur à culpa lethali; nam sacri Canones Ecclesiastica bona propterea *Patrimonium Dei* appellant, quia in Ministrorum Dei sustentatione, & pijs operibus infumenda sunt; & absurdum est existimare non esse contra intentionem, & iustitiam voluntatem Ecclesiæ, quod hæc accipiantur ab Ecclesiasticis, vt prodigè, & variè infumantur. Confirmatur, quia grauissimi Doctores obligant laicos sub mortali; vt superflua omnia sui status erogat pauperibus: sed certum est, Ecclesiasticos esse multo strictius obligatos ad elemosynas, & pia opera; ergo certum est, teneri sub mortali ad erogandum, vel in alijs pietatis operibus infumendum superflua status sui; ergo peccant lethaliter, si in prophanis vsibus consumant Patrimonium Christi. Patet consequentia, quia hæc, quæ post congruam sustentationem supersunt, superflua sunt, nec ad decentiam status vilo modo pertinentia. Et sanè commune est inter Doctores pronuntiatum, quod quod superest beneficiario post suam congruam sustentationem, expendi debere in pauperibus.

ad omnia eroganda à Clerico non professo paupertatem, ut constat ex responsione ad omnia argumenta. At valde durum est me obligari ad eroganda omnia, quorum sum Dominus in necessitate communi, præsertim cum multi sint labores Ecclesiasticorum in choro, sedentia, cælibatu, & aliis. Est igitur opus ut aperte constet de præcepto ad illud ascendendum in re difficillima obseruatu, in qua euidens est moraliter plurimos perituros. Porro erogatio quartæ partis omnium fructuum satis est ex sententia Dominici Soti adducti, Bannez *art. 6. dub. vlt. ver. ex dictis omnibus.* cum enim admodum seuerè fuisset locutus de obligatione Episcoporum ad vberissimas eleemosynas, nec illos esse in statu salutis, nisi eas erogent in genere, hæc ait: Ego sanè nullum Episcopum Hispaniæ absoluerem, nisi saltem quartam partem reddituum in eleemosynas expendere, & hoc intelligo in communibus necessitatibus: nam in gradibus, quales esse solent tempore famis, aut pestis, aut plurimarum ægitudinum, ad amplius tenentur iuxta proportionem necessitatis pauperum, qui sunt oues propriae, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectili, & vasis argenteis eleemosynas facere. His Bannez ostendit Episcopum esse in statu salutis, & absolui posse, si in necessitate communi erogat quartam partem fructuum, non verò in necessitate graui, tunc enim ad plus tenetur. Petrus Lorca *disputat. 40. num. 34.* exiulmat ab Ecclesiastico fieri satis eleemosyna præcepto, si duo obseruet, alterum ut diligentiam adhibeat in pauperibus conquirendis; alterum est ut maiorem partem superflui expendat in necessitate communi. At maior superflui pars æqualebit frequenter quartæ parti omnium fructuum. Propterea dixi in conclusione omnes teneri ad erogandam vel quartam partem omnium fructuum, vel medietatem superflui, quia hos graues authores video esse in iis sententiis, quæ parum differunt. Huius sententiæ rationem à priori reddere non possumus, quia verò res est maximi momenti, in qua Ecclesiasticorum conscientia magno sunt periculo exposita, censui sententiam aliquam probabilem statuere, iuxta quam tam Confessarij, quam Clerici poenitentes possint tuta conscientia aliquid certum, fixumque referre, ne incertis sententiarum varietatibus animus fluctuet. Et quidem cum Ecclesiastici habeant verum dominium, nec lex iustitiæ eos obliget, videtur rationi valde consentaneum eos satisfacere legibus misericordiae, & curæ pastoralis, si in graui necessitate erogent omnia superflua, in leui autem ita partiantur, ut cum pauperibus partem faciant æqualem de residuo, quid enim aliud potest quis exigere ab alio? Asserit Sotus omnes censuros Clericum suo muneri cumulatissimè satisfacere, si tertiam partem reddituum in opera pia expendat, quod mihi certissimum est. Pone Episcopum habentem annuos redditus 30. mille: hic si 10. mille in opera pia distribuatur, nullus mered' censetur illum esse auarum, aut crudelem, nec poterit iure scandalizari, quod Episcopus de aliis 20. mille se alar, & efficiat quod libuerit, dum non sit in vltus profanos, licet ea abundè communicet cum consanguineis; quid enim de congrua satisfactione illi poterit esse residui? Hoc absque vltro scrupulo fieri potest. In sententia autem proposita, qui habet 40. mille, si in communi necessitate expendat 10. mille, poterit sine scrupulo de illo cætero disponere, dum nec sit profanè, nec cum scandalo, quod vitatur facillimè data tertia parte operibus piis, data verò quarta, non vitatur tam facile, potest tamen vitari, si constet aperte de eleemosynis datis.

RESOL. XXIII.

De quantitate eleemosyna necessariæ ab Episcopis, & Ecclesiasticis expendenda in pauperum necessitatibus. Et an hoc etiam procedat quoad Regulares ad Episcopatum assumptos?

Et aliqua alia deciduntur pro intelligentia illorum bonorum, quæ censentur esse vel patrimonialia, vel quasi patrimonialia, de quibus Episcopi, & Clerici possint ad libitum disponere, ut de bonis patrimonialibus, videlicet de distributionibus quotidianis, pro comitandis funere defunctorum, pro faciendis Missis habenda concione, visitando Episcopatu, ferendis sententiis, & tandem pro quacunque industria personali, pro labore, aut donatione, hereditate, contractu, vel quouis alio titulo distincto à titulo beneficii.

Et an Clericus, si de grosso beneficii, & eius redditibus aliquid detrahit ex necessariis, poterit, quicquid detraherit, expendere pro libito absque peccato mortali, dammodo non sit in vltus profanos? Ex part. 5. tract. 8. Res. 27.

Benigna opinio circa præsentem questionem non potest expectari. Ego librorum helluo fui ut aliquam inuenirem, sed frustra, ita strictè loquuntur Doctores, & merito quoad hanc obligationem Ecclesiasticorum. Sententia igitur, quam in hac resolutione appono est inter omnes alias amplissima; & illam docet nouissimè Hurtados de Mendoza, de charitate in 2. D. Thom. vol. 2. disp. 160. sed. 15. §. 105. usque ad §. 110. vbi sic ait: Dico Episcopi & cæteri beneficiari Clerici tenentur, ut minimum, erogare quartam partem fructuum, siue reddituum in opera pia, vel medietatem residui congruæ sustentationis, nec tenentur ad plus erogandum, hoc intelligo per se, & in necessitate communi, non in graui. Hac conclusio est omnium hac de re sententiarum probabilium amplissima, nec vidi vllum authorem, qui minorem partem designet. Eos non teneri ad erogandum omne residuum, aperte docent Sotus lib. 10. de iust. 94. art. 4. vers. quannuis documentum. Toletan. lib. de 7. peccatis, cap. 38. cum Tabiena, vbi asserunt posse Episcopum donare consanguineis de redditibus Ecclesiæ, Lorca *disp. 40. num. 43.* Molina *tract. 2. disp. 146. vers. contrarium cum Maiore Bannez, & aliis.* Ratio est, quia Clerici acquirunt verum dominium reddituum: ergo lege iustitiæ non tenentur erogare totum residuum, quia lex misericordiae non obligat laicos nisi in graui necessitate, quia inopia leuis ex se non obligat; ratio autem status perfectioris non exigat omnium donationem sub peccato mortali, nec cura pastoralis, petiit ut in necessitate communi totum superfluum à me abdicem, certè præter aliquorum Theologorum grauium quidem auctoritatem non video vigenis argumentum, quo probetur obligatio

ad omnia eroganda à Clerico non professo paupertatem, ut constat ex responsione ad omnia argumenta. At valde durum est me obligari ad eroganda omnia, quorum sum Dominus in necessitate communi, præsertim cum multi sint labores Ecclesiasticorum in choro, sedentia, cælibatu, & aliis. Est igitur opus ut aperte constet de præcepto ad illud ascendendum in re difficillima obseruatu, in qua euidens est moraliter plurimos perituros. Porro erogatio quartæ partis omnium fructuum satis est ex sententia Dominici Soti adducti, Bannez *art. 6. dub. vlt. ver. ex dictis omnibus.* cum enim admodum seuerè fuisset locutus de obligatione Episcoporum ad vberissimas eleemosynas, nec illos esse in statu salutis, nisi eas erogent in genere, hæc ait: Ego sanè nullum Episcopum Hispaniæ absoluerem, nisi saltem quartam partem reddituum in eleemosynas expendere, & hoc intelligo in communibus necessitatibus: nam in gradibus, quales esse solent tempore famis, aut pestis, aut plurimarum ægitudinum, ad amplius tenentur iuxta proportionem necessitatis pauperum, qui sunt oues propriae, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectili, & vasis argenteis eleemosynas facere. His Bannez ostendit Episcopum esse in statu salutis, & absolui posse, si in necessitate communi erogat quartam partem fructuum, non verò in necessitate graui, tunc enim ad plus tenetur. Petrus Lorca *disputat. 40. num. 34.* exiulmat ab Ecclesiastico fieri satis eleemosyna præcepto, si duo obseruet, alterum ut diligentiam adhibeat in pauperibus conquirendis; alterum est ut maiorem partem superflui expendat in necessitate communi. At maior superflui pars æqualebit frequenter quartæ parti omnium fructuum. Propterea dixi in conclusione omnes teneri ad erogandam vel quartam partem omnium fructuum, vel medietatem superflui, quia hos graues authores video esse in iis sententiis, quæ parum differunt. Huius sententiæ rationem à priori reddere non possumus, quia verò res est maximi momenti, in qua Ecclesiasticorum conscientia magno sunt periculo exposita, censui sententiam aliquam probabilem statuere, iuxta quam tam Confessarij, quam Clerici poenitentes possint tuta conscientia aliquid certum, fixumque referre, ne incertis sententiarum varietatibus animus fluctuet. Et quidem cum Ecclesiastici habeant verum dominium, nec lex iustitiæ eos obliget, videtur rationi valde consentaneum eos satisfacere legibus misericordiae, & curæ pastoralis, si in graui necessitate erogent omnia superflua, in leui autem ita partiantur, ut cum pauperibus partem faciant æqualem de residuo, quid enim aliud potest quis exigere ab alio? Asserit Sotus omnes censuros Clericum suo muneri cumulatissimè satisfacere, si tertiam partem reddituum in opera pia expendat, quod mihi certissimum est. Pone Episcopum habentem annuos redditus 30. mille: hic si 10. mille in opera pia distribuatur, nullus mered' censetur illum esse auarum, aut crudelem, nec poterit iure scandalizari, quod Episcopus de aliis 20. mille se alar, & efficiat quod libuerit, dum non sit in vltus profanos, licet ea abundè communicet cum consanguineis; quid enim de congrua satisfactione illi poterit esse residui? Hoc absque vltro scrupulo fieri potest. In sententia autem proposita, qui habet 40. mille, si in communi necessitate expendat 10. mille, poterit sine scrupulo de illo cætero disponere, dum nec sit profanè, nec cum scandalo, quod vitatur facillimè data tertia parte operibus piis, data verò quarta, non vitatur tam facile, potest tamen vitari, si constet aperte de eleemosynis datis.

2. Quia verò hac in parte non est omnibus Clericis eadem copia fructuum, libuit rem hanc explicare. Episcopi melius facient, si ex redditibus assignent

N
A
n
i
a
I
V
V
I
I

